

Bijlage 1 HAVO
2007

tijdvak 2

aardrijkskunde

Bronnenboekje

Opgave 1 – Mogelijke toetreding van Turkije tot de EU

---

bron 1 Tekstfragment

Op 3 oktober 2005 zijn de 25 lidstaten van de EU formeel de onderhandelingen begonnen over een mogelijke toetreding van Turkije tot de EU. In het najaar van 2002 was 32 procent van de inwoners van de toenmalige 15 EU-lidstaten vóór toetreding van Turkije tot de EU.

*bron: Besturen in Europa, H. van der Wusten / V. Mamadouh,
in: Geografie, november/december 2004*

bron 2 Tekstfragment

In zijn artikel "Turkije is een Europees land" somt Turkijekenner Erik-Jan Zürcher argumenten op van inwoners van de toenmalige 15 EU-landen tegen de toetreding van Turkije tot de EU.

bron: Geografie, november/december 2004

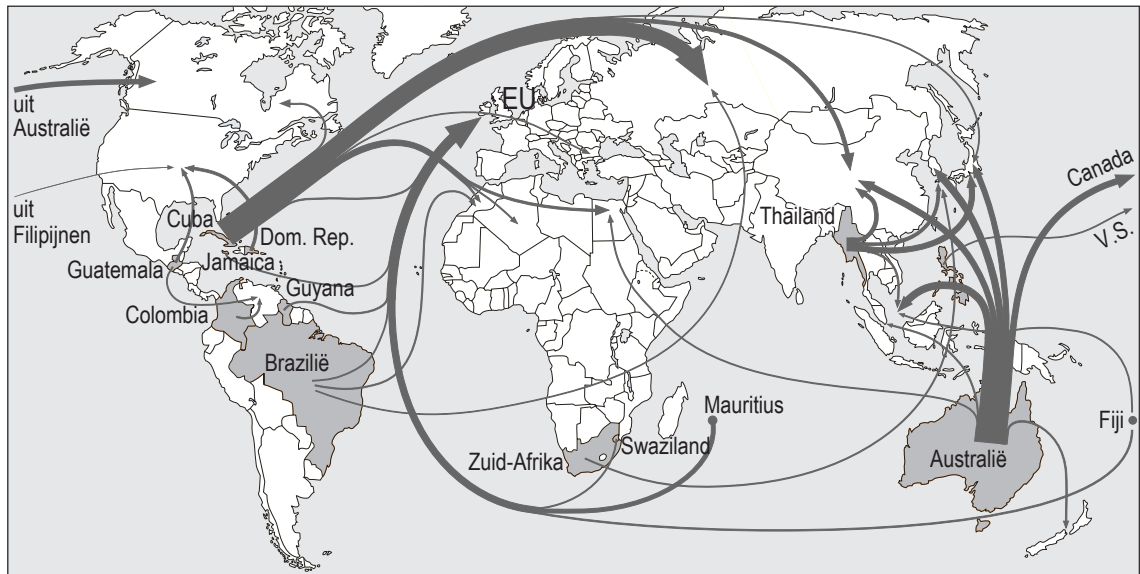
bron 3 Statistische bijlage

Voor bron 3 zie bijlage 2 met de statistische gegevens.

Opgave 2 – Suikerhandel: Europa en ontwikkelingslanden

bron 4

Export van ruwe suiker

Legenda:

→ export ruwe suiker
(voornamelijk suikerriet)

■ exporterende landen

— 100 000 ton

— 500 000 ton

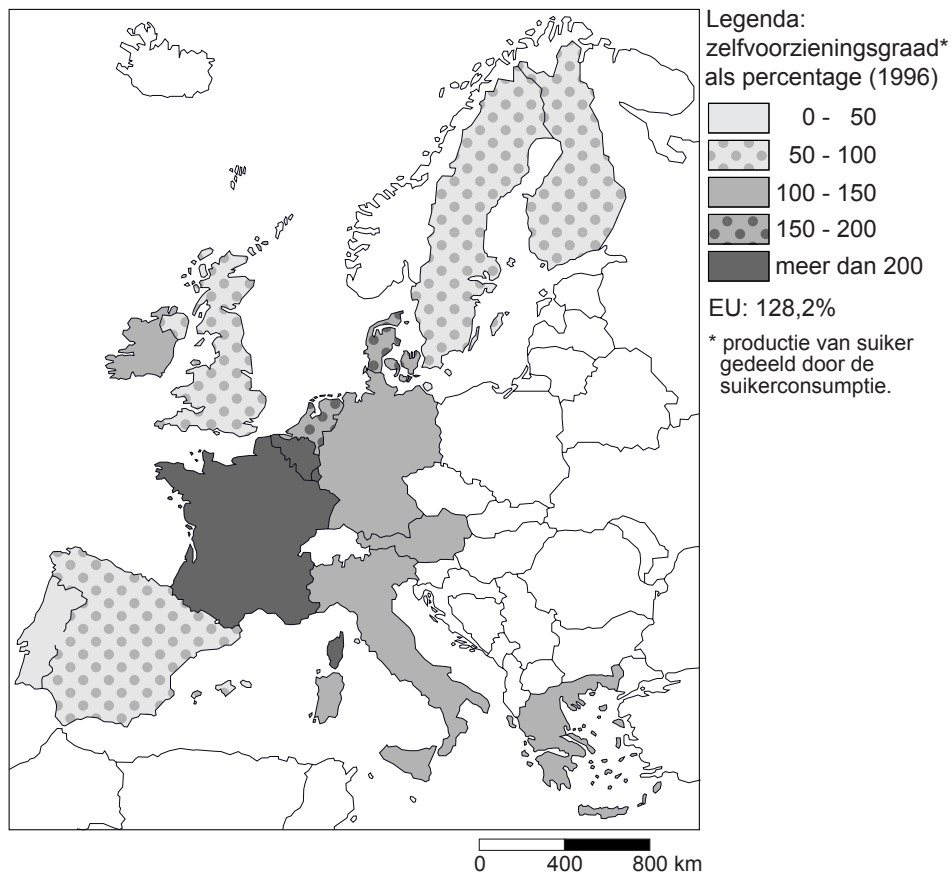
— 1 000 000 ton

— 5 000 000 ton

bron: Cito

bron 5

Zelfvoorzieningsgraad van suiker in de Europese Unie

bron: Cito

Opgave 3 – De nieuwe gemeente Wijdmeren

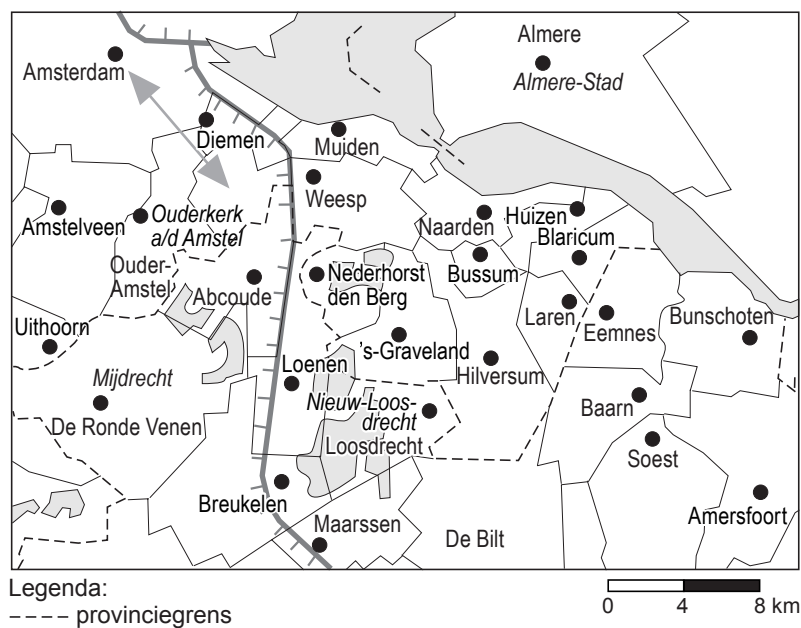
bron 6 De gemeente Wijdmeren

Wijdmeren is met 7.700 hectare de grootste gemeente in Het Gooi en Vechtstreek. Een uniek stukje Nederland met veel plassen, moerassen, bossen, vaarten en weiden. De diverse landgoederen, vele monumenten en beschermde dorpsgezichten zijn beeldbepalend voor Wijdmeren. De gemeente is ontstaan op 1 januari 2002 door samenvoeging van de (voormalige) gemeenten Loosdrecht, 's-Graveland en Nederhorst den Berg. Deze Noord-Hollandse gemeente ligt in het Groene Hart van de Randstad. Er wonen meer dan 23.000 inwoners in de kernen Ankeveen, Boomhoek, Breukeleveen, 's-Graveland, Kortenhoef, Muyevelt, Nieuw- en Oud Loosdrecht, Nederhorst den Berg en Overmeer.

bron: site van de gemeente Wijdmeren, 20 september 2005

bron 7

Situatie vóór de totstandkoming van de nieuwe gemeente Wijdmeren

bron: De Grote Bosatlas, 51e druk

Opgave 4 – De toekomst van woonboulevards

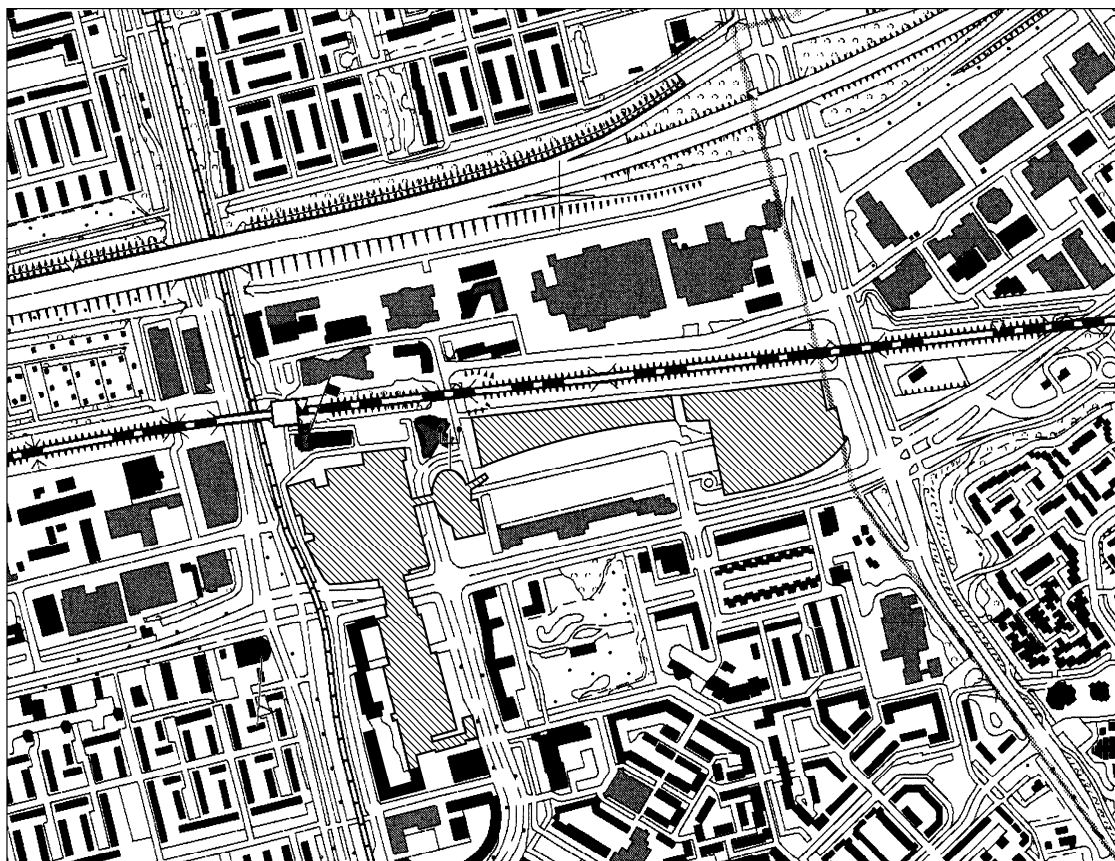
bron 8 De woonboulevard

De woonboulevard is populair vanaf het moment dat het fenomeen begin jaren tachtig werd geïntroduceerd. Alles voor de woning bij elkaar of soms zelfs onder één dak: (...) wat wil je als consument nog meer? Toch is er reden tot bezorgdheid, ondanks of misschien wel juist dankzij het succes. Als gevolg van de gestage groei en onder dreiging van ongecoördineerde plannen voor nog veel meer vierkante meters 'wonen aanbod', zou de woonboulevard wel eens aan zijn eigen succes ten onder kunnen gaan. De Nota Ruimte vormt de directe aanleiding voor het onderzoek dat het Hoofdbedrijfschap Detailhandel (HBD), de Centrale Branchevereniging Wonen (CBW) en de Vereniging Meubelboulevards Nederland (MBN) recent hebben uitgevoerd. Hieruit blijkt dat het hoog tijd is voor vernieuwing en voor een stevige regie binnen de regio.

bron: Hoofdbedrijfschap Detailhandel, november 2004

bron 9

Een voorbeeld van een Woonmall: het Alexandrium in Rotterdam

Legenda:
 Alexandrium

bron: Kaart 37FZ, Topografische Dienst, Emmen

bron 10

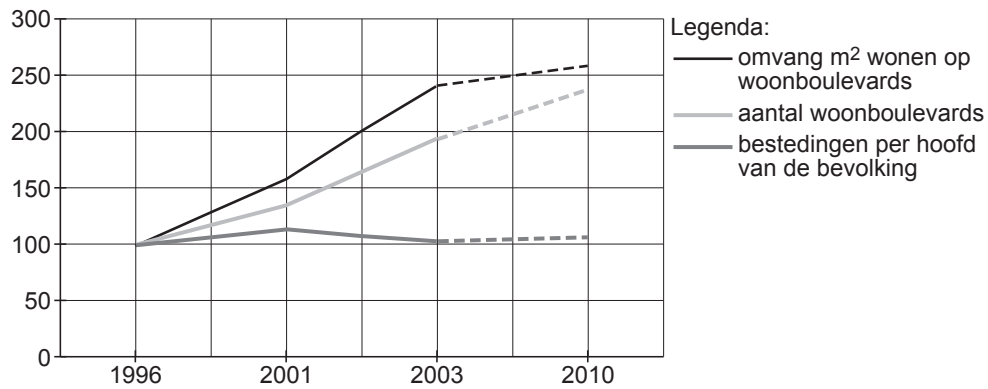
Woonmall Alexandrium Rotterdam

bron: www.wpmgroep.nl

bron 11

Ontwikkeling van de omvang en het aantal woonboulevards ten opzichte van de bestedingen 1996-2010 (1996=100)

bron: Woonboulevards: huidige positie en toekomstperspectief, Hoofdbedrijfschap Detailhandel, november 2004

Nog meer vierkante meters

Behalve met marktontwikkelingen heeft de branche ook te maken met het beleid van de overheid. Dezelfde overheid die vanaf de jaren tachtig de vestiging van woonboulevards aan de randen van de steden mogelijk maakte (...), zint nu op maatregelen om meer ruimte te scheppen voor marktwerking. Het rijk wenst minder te regelen en te reguleren. In de onlangs verschenen Nota Ruimte worden verantwoordelijkheden op het gebied van de ruimtelijke ordening verschoven naar provincies en gemeenten. Het probleem is echter dat de lagere overheden geen mensen en middelen hebben om die verantwoordelijkheden waar te kunnen maken, met als gevolg een totaal gebrek aan coördinatie en regie. Gemeenten ontwikkelen, geheel los van elkaar en zonder provinciale regie, nieuwbouwplannen voor woonboulevards. Ze houden daarbij niet of nauwelijks rekening met soortgelijke en dus concurrerende plannen in de directe omgeving.

bron: Hoofdbedrijfschap Detailhandel, november 2004

Opgave 6 – Sojateelt, een belangrijke oorzaak van ontbossing in Brazilië

---

bron 13 Ontbossing in het Amazonegebied en de sojateelt

De ontbossing in het Amazonegebied in Brazilië is in de periode 2003-2004 fors gestegen. Volgens het Braziliaanse ministerie van Milieu is ruim 24.000 vierkante kilometer tropisch regenwoud (iets meer dan de helft van Nederland) in deze periode veranderd in landbouwgrond. Veel van de grond wordt gebruikt voor het verbouwen van soja. De afgelopen tien jaar is het soja-areaal in Zuid-Amerika van 18 miljoen hectare uitgebreid naar 38 miljoen hectare (11x Nederland). Jaarlijks groeit dit areaal met 10 procent.

Het afgelopen seizoen produceerde Brazilië 51 miljoen ton sojabonen, en buurland Argentinië 39 miljoen ton, samen net iets meer dan de VS, de wereldwijde koploper.

In Zuid-Amerika heerst sojagoudkoorts. Europa en vooral China nemen er steeds meer van af, vooral als veevoer.

vrij naar: NRC, 19 mei 2005 en 23 augustus 2005

Sojateelt is door vergaande mechanisatie zeer arbeidsextensief (1 baan per 166 hectare, vergeleken met 1 baan per 20 hectare in de gezinslandbouw) en leidt tot werkloosheid onder lokale boeren. De lokale voedselvoorziening neemt daarnaast af, omdat er geen ruimte meer is voor traditionele landbouw en bosproducten niet meer voorhanden zijn. Het gevolg is een uittocht naar de stad, waar de voormalige boeren veelal in krottenwijken terechtkomen.

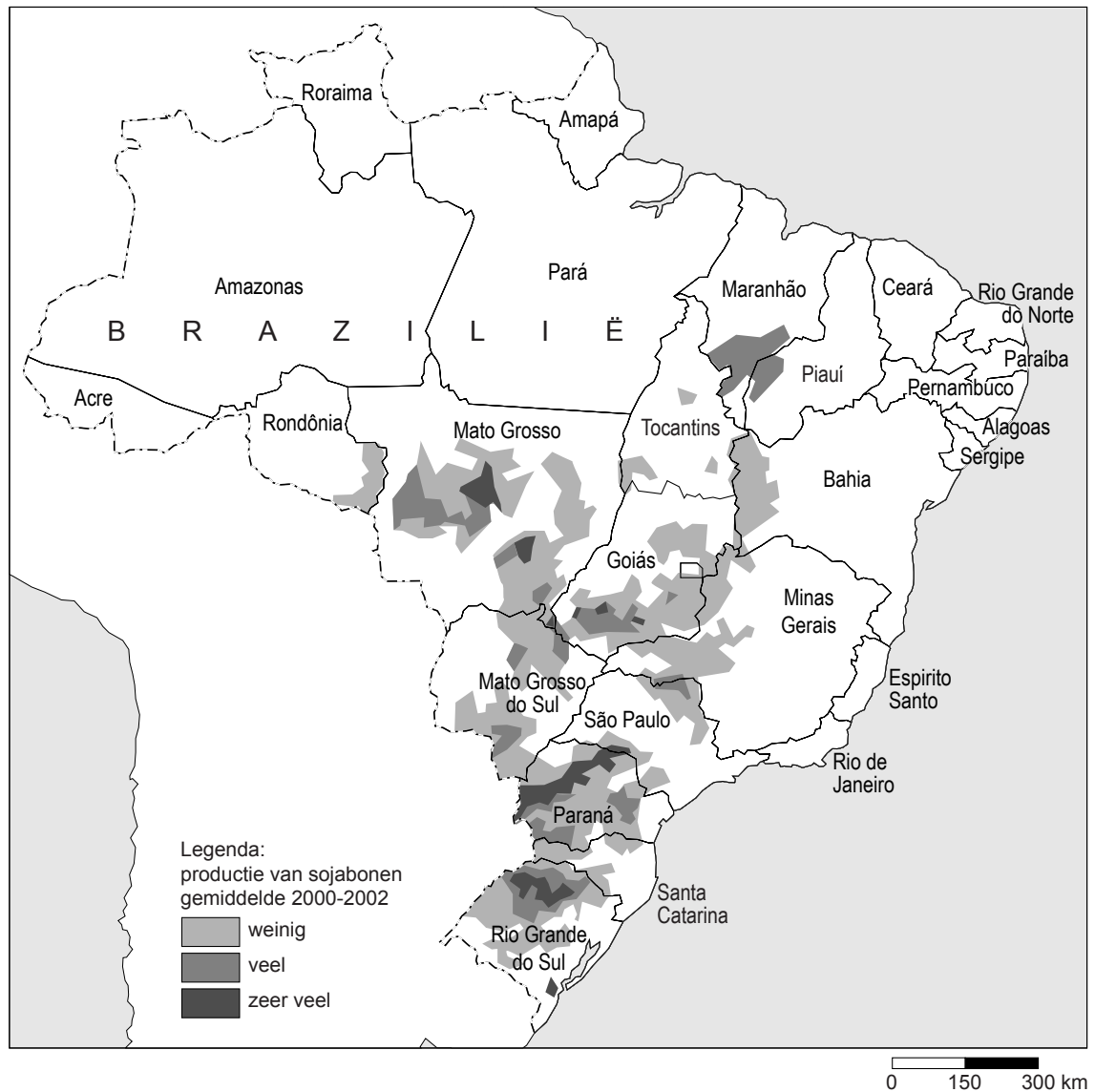
vrij naar: NRC, 5 september 2005

Nederland importeert sojabonen hoofdzakelijk uit Brazilië en de VS. Ter illustratie: in 2004 werd 2,5 miljoen ton soja uit Brazilië gehaald en 1,27 miljoen ton uit de VS. In 2004 werd ook nog 4,5 miljoen ton sojaschroot geïmporteerd, voornamelijk uit Brazilië en Argentinië. Sojaschroot is een restproduct dat overblijft na bewerking van de sojabonen. Het wordt gebruikt als veevoer in de intensieve veehouderij.

vrij naar: Productschap voor Margarine, Vetten en Oliën, 2005

bron 14

Het soja-areaal in Brazilië

vrij naar: Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística (IBGE)